

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 มาตราที่ 80 รัฐต้องต้องดำเนินการตามนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม ข้อ 3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมาย เพื่อพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ไทยเป็นประมุข (สภาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย , 2550, หน้า 33)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) มีแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานของการให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยยึดหลัก "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" และได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า มุ่งพัฒนาสู่สังคมที่เข้มแข็ง ยึดหลักความสมดุลพอดี และคุณภาพเพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทยที่ยั่งยืน พัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น ปลุกฝังด้านวัฒนธรรมที่งดงาม พัฒนาองค์ความรู้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบภายใต้การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและภาคประชาชน เพื่อปรับแนวทางของเศรษฐกิจและสังคมไทยให้มีความสมดุลและยั่งยืนให้สอดคล้องเข้าสู่ทิศทาง "เศรษฐกิจพอเพียง" (แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2551, ย่อหน้า 2)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 7 ระบุว่าในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลุกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรา 27 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและมาตรา 27 วรรคสอง ให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ตามวัตถุประสงค์ ในการวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับ สภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา

ความรู้และคุณธรรม มีวัฒนธรรมและจริยธรรมแห่งความเป็นไทยในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กรมวิชาการ, 2549, หน้า 2)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กล่าวว่าปัจจุบันการศึกษามุ่งความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ ความรับผิดชอบ ต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุลโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพให้ความสำคัญต่อตนเอง สังคม ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมอย่างอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา เน้นการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง ต้องจัดกระบวนการเรียนมุ่งเน้นกระบวนการคิด การจัดการ เหมิณสถานการณ์จริง และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างความสมดุลกันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ (กรมวิชาการ, 2545 ข, หน้า 3)

การพัฒนาคุณภาพประชากรย่อมประกอบไปด้วยปัจจัยหลายด้านและปัจจัยที่สำคัญยิ่งก็คือ การศึกษาเพราะเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าการศึกษาคือการพัฒนาคนให้มีคุณภาพมีประสิทธิภาพมีความรู้ความสามารถและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ในการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ทุกอย่างบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลจำต้องอาศัยการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบก็คือ "หลักสูตร" ซึ่งหลักสูตรเป็นตัวกำหนดแนวทางตลอดจนหลักการในการปฏิบัติเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 1) และกาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 4) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า "หลักสูตรเป็นเครื่องมือถ่ายทอดเจตนาหรือเป็นจุดประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติ" นอกจากนี้ สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 21) ได้กล่าวถึงหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางการจัดหมวดหมู่ประสบการณ์แก่ผู้เรียนอันเปรียบเสมือนแผนที่หรือเข็มทิศที่จะนำทางในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลซึ่งชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งที่จะทำให้ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษารุดผลและมีส่วนช่วยในการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพในอนาคต ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างมากที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้ในหลักสูตรจะมีการกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้และแนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ซึ่งเมื่อมีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรดังกล่าวแล้ว ผู้เรียนจะ เป็นคนเก่ง เป็นคนดี และมีความสุขในชีวิต ด้วยเหตุนี้หลักสูตรจึงเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ปราโมทย์ จันทรเรือง (2550, หน้า 6 - 7) ได้

กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมรดก ประสพการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนแผนที่ซึ่งบอกให้ครูรู้ว่าจุดหมายปลายทางของการ เรียนการสอนคืออะไร ระหว่างทางที่ไปจะต้องทำอะไรบ้าง ต้องใช้สื่อหรืออุปกรณ์ ต้องมีการ ตรวจสอบประเมินผล ต้องปรับปรุงวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน ตัวผู้เรียน ต้องจำเป็นต้องทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนรู้อะไร จะได้รับผลอย่างไร ต้องเตรียมการอย่างไรจึงจะ สามารถเรียนรู้และได้รับผลสำเร็จตามจุดหมาย

สถานศึกษาเป็นชุมชนของการแสวงหาความรู้ สถานศึกษาจึงต้องมีหลักสูตรเป็นของ ตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลและประสพการณ์อื่น ๆ ที่ สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็น พื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติม เป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุก ภาคเรียน และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็น ส่วนประกอบที่สำคัญของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา ต้องทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น วัตถุประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่ง เป็น หลักสูตรสองประการซึ่งจุดหมายทั้งสองประการนี้ให้แนวทางที่สำคัญ ซึ่งสถานศึกษาต้องพัฒนา หลักสูตรภายในบริบทและแนวทางนั้น ๆ คือ 1) หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุข และความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้า แก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด มีความรู้สูงสุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ และประสพการณ์ให้ผู้เรียน และพัฒนาความมั่นใจ ให้เรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสารส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็นและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล 2) หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม และ โดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของคน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ว่ามีอิทธิพลต่อตัวบุคคลและสังคมหลักสูตรสถานศึกษาต้อง พัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียนและช่วยให้เป็นพลเมืองพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมขึ้น มีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนัก เข้าใจ และ ยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับ ส่วนคน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้ผู้เรียนมีความ พร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล และเป็นอิสระ และเข้าใจในความรับผิดชอบ (การพัฒนาหลักสูตร, 2546, ย่อหน้า 1)

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยในภาคกลาง มีพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ที่ดิน ส่วนใหญ่ใช้ทำการเกษตร จำเป็นต้องใช้เครื่องมือเครื่องใช้จักสานหลายชนิด โดยเฉพาะบริเวณที่ราบลุ่มเจ้าพระยา ทำจัน และแม่กลอง ซึ่งเป็นที่โล่งประชาชนนิยมปลูกไม้ไผ่ไว้ตามบริเวณหมู่บ้าน และตามหัวไร่ปลายนา ลักษณะดังกล่าว ทำให้บริเวณภาคกลางมีการทำเครื่องจักสานอย่าง แพรหลาย แต่ก็มีเครื่องจักสานส่วนที่ทำได้ด้วยวัสดุชนิดอื่นได้แก่ ไบลาน ไบตาล หวาย ผักตบชวา

เครื่องจักสาน ไบสานและใบตาลของภาคกลาง ได้แก่ ปลาคะเพียนสาน งอบ หมวก ของเล่นเด็กต่าง ๆ เครื่องจักสานที่มีลักษณะเฉพาะถิ่นของภาคกลาง คือ ปลาคะเพียนสาน สำหรับแขวนไว้เหนือเปลเด็ก สานด้วยไบสาน หรือใบตาลสานเป็นรูปปลาคะเพียนตัวใหญ่ตัวหนึ่ง มีลูกปลาคะเพียนตัวเล็ก ๆ ห้อยเป็นพวงอยู่ข้างล่าง รูปร่างลักษณะของปลาคะเพียนเลียนแบบมาจากปลาคะเพียนจริงๆ นอกจากนี้ยังมีเครื่องเล่นเด็กที่สานขึ้นจากใบไม้จำพวกไบสาน ใบตาล อีกหลายอย่าง ได้แก่ สานเป็นกำไลข้อมือ หมวก นก คี๊ดแคน กุ้ง งู ตะกร้อ เป็นต้น ปลาคะเพียนสานเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งของชาวชนบทที่มีมาแต่โบราณ การแขวนปลาคะเพียนสานไว้เหนือเปล จะต้องแขวนให้พอดีกับระดับที่เด็กมองเห็นได้ตรงๆ ไม่ค่อนไปทางหัวนอน หรือค่อนไปทางปลายเท้า จะทำให้เด็กตาไม่ปกติได้ หากเด็กมองปลาคะเพียนสานเป็นเวลานานๆ นอกจากนี้ คนโบราณยังเชื่อว่าถ้าแขวนปลาคะเพียนไปทางหัวนอนมากจะทำให้เด็กตาซ้อนขึ้นเพราะถูกแม่ชื้อมากวน ซึ่งเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งของคนไทยในอดีต และแม่ในปัจจุบันนี้ชาวชนบทก็ยังนิยมเลี้ยงเด็กให้นอนในเปลไม้ไผ่ที่แกว่งไกวได้อยู่ แต่การใช้ปลาคะเพียนไบสานแขวนดูจะลดน้อยไปมาก แต่ใช้แขวนไว้ดูเล่นเป็นเครื่องประดับตกแต่งบ้านมากกว่าใช้แขวนเหนือเปลเด็ก และปลาคะเพียนสานในปัจจุบัน นิยมตกแต่งระบายสีให้มีสีสันสวยงามสะดุดตามากกว่าที่จะเป็นสีของไบสานหรือใบตาลแท้ๆ ซึ่งเป็นการประยุกต์รูปแบบให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2551, ย่อหน้า 3)

งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ได้มีผู้ทำวิจัยแล้ว คือ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชาการจักสานกล่อ่งข้าวใบตาล ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดย(อมรรัตน์ ขัตติยศ, 2546, บทคัดย่อ) ผลการใช้หลักสูตร พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี การจัดสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ ประโยชน์ที่ได้รับในรายวิชาการจักสานกล่อ่งข้าวใบตาลอยู่ในระดับดี การประเมินผลหลักสูตรมีความเหมาะสม การพัฒนาหลักสูตร เรื่อง การสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ โดยใช้กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกันทรวิชัยและชุมชนบ้านลุมพุก ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดย(นภาพร เดชบุรีรัมย์, 2548, บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก (พระธัญวรัตน์ โจนสายดา, 2549, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสานตะกร้าพลาสติก ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรท้องถิ่นได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก แผนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก (จิราณัฐพันธ์ พึ่งอ่อน, 2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจปฏิบัติงานอย่างคล่องแคล่ว นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร และเจตคติต่อการใช้หลักสูตรภาพรวมในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่มีผู้วิจัยได้ทำไปแล้วได้ให้ข้อเสนอแนะให้จัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพท้องถิ่น ศึกษาจากวัยและพฤติกรรมนักเรียนของเด็กช่วงอายุ

10 - 12 ปี พบว่ายังชอบการเล่น แต่ของเล่นต้องมีการสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ งานจักสานของเล่นเป็นของเล่นเชิงประดิษฐ์จึงเหมาะสมกับเด็กในระดับช่วงชั้นที่ 2

พื้นที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ตั้งอยู่ในภาคกลาง ประชากรมีอาชีพในการทำนาเป็นส่วนใหญ่ จะมีการปลูกต้นตาล ต้นลาน ในที่นาและบริเวณนาของตนเอง ปลูกต้นมะพร้าวบริเวณบ้าน นอกจากชาวบ้านจะนำมารับประทานผลและปติแล้วชาวบ้านที่มีความชำนาญในงานจักสานจะนำเอาใบตาล ใบมะพร้าว ใบลานมาจักสานเป็นของใช้ในครัวเรือน ของเล่น ให้บุตรหลานเล่น แต่ในสภาพปัจจุบันผู้ปกครองไม่มีเวลาให้บุตรหลาน เด็กไม่สนใจของเล่นที่สานจากใบตาล ใบลาน สนใจแต่ของเล่นแบบใหม่ที่มีทั้งอันตราย สารพิษเจือปน มีราคาแพง ทำให้สิ้นเปลือง ไม่ประหยัดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การจักสานของเล่นให้เด็กเล่นในยามว่างกำลังสูญสลายไปตามยุคโลกาภิวัตน์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นกำลังสูญหายไปตามเวลา และไม่มีผู้สืบทอดคิดป้ดถดถอยด้านงานจักสานของเล่น ดังนั้นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้คนในชุมชนได้ร่วมอนุรักษ์ และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นงานจักสานของเล่นนี้ให้สืบทอดไปยังคนรุ่นหลังได้คือ การจัดทำหลักสูตรงานจักสานของเล่น ที่มุ่งให้ความสำคัญถึงการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของคนในท้องถิ่นด้านต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจสังคมแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้จัก เข้าใจ เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน ความหวงแหน ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นของตนต่อไป (ทวีโพธิ์ทองคำ, 2551)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาและเห็นความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น เพื่อใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 ซึ่งเป็นไปในลักษณะการจัดทำเนื้อหาสาระเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการทำงาน มีเจตคติที่ดีในการทำงานจักสานของเล่น สามารถดำรงชีวิตในครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้เรียนสามารถพัฒนาความชำนาญงานจักสานของเล่นเป็นอาชีพในอนาคต ทำให้นักเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีของคนรุ่นใหม่ ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจเนื่องจากมีผู้สืบทอดภูมิปัญญาศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นอันเกิดจากการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรและอนุรักษ์งานจักสานของเล่น ให้คงอยู่ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

2. เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร

3. นักเรียนได้เรียนรู้ มีทักษะการปฏิบัติงาน มีเจตคติที่ดีต่องานจักสาน เพื่อการดำรงชีวิตประจำวันและเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพที่สุจริต

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ประชากร ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดสุวรรณตะโล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2552

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดสุวรรณตะโล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ซึ่งแบ่งชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรงานจักสานของเล่น สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 ผลการปฏิบัติงาน

2.2.3 เจตคติต่อการเรียนรู้

3. ระยะเวลาในการใช้หลักสูตรผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในปีการศึกษา 2552 ใช้เวลาสอนเป็นเวลา 9 สัปดาห์ รวมเวลา 20 ชั่วโมง

4. เนื้อหา

4.1. ประวัติความเป็นมา ความสำคัญของงานจักสาน

4.2. วัสดุ ที่ใช้ในงานสานจักสานของเล่น

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานจักสานของเล่น

- 4.4 ปลากระเขียนน้อยคอยเพื่อน
- 4.5 นกน้อยลอยลม
- 4.6 งูน้อยแสนกล
- 4.7 ต๊กแตนแสนงาม
- 4.8 การบรรจุกัณฑ์
- 4.9 การทำบุญชื่ การคิดราคาขายของผลผลิต

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจตรงกันผู้วิจัยจึงให้ คำนิยามศัพท์เฉพาะ สำหรับการวิจัย ดังนี้
งานจักสานของเล่น หมายถึง การนำวัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น ได้แก่ ไม้ตาล ไม้ลาน มาขัดสานกัน ให้เป็นรูปร่างต่าง ๆ ตามลักษณะเฉพาะที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ได้รับการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ อารมณ์ ความสนุกและเพลิดเพลิน ได้แก่ การสานปลากระเขียน การสานนก การสานงู การสานต๊กแตน

หลักสูตรงานจักสานของเล่น หมายถึง การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยจัดทำเป็นสาระเพิ่มเติม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี งานประดิษฐ์ ช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ประกอบด้วย ความสำคัญ วิสัยทัศน์ หลักการ คุณภาพผู้เรียน สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อผู้เรียนมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้ โดยผู้เรียนเกิดความสุข และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

การพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น หมายถึง การสร้างหลักสูตรโดยจัดทำเป็นสาระเพิ่มเติมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี งานประดิษฐ์ ช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ในลักษณะการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคมท้องถิ่น ส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์ไว้ ซึ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร โดยการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ประเมินผลหลักสูตรฉบับร่างและปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความสามารถของชาวบ้านในท้องถิ่นด้านงานจักสานของเล่น ได้แก่ การจัก การสาน อันเกิดจากประสบการณ์ ที่ได้รับและสั่งสมมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะ ความรู้ ความสามารถ ของบุคคลที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงจากสมรรถภาพของสมอง ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ได้

ผลการปฏิบัติงาน หมายถึง ผลจากการปฏิบัติงานการจักสานของเล่น ที่เป็นความสามารถเฉพาะตัวซึ่งบุคคลนั้นได้สั่งสมประสบการณ์ไว้ในตนเอง โดยทักษะจะเกิดขึ้นได้ก็

ต่อเมื่อมีการฝึกฝนอยู่ตลอดเวลาและทำบ่อยๆจนเกิดความชำนาญ เช่น การจัก การออกแบบ การขีดสาน และผลงานการสานสำเร็จรูป ได้แก่ การสานปลาตะเพียน การสานงู การสานนก การสานตักแตน

เจตคติต่อการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคลอันเป็นผลทำให้เกิดมีท่าทีหรือมีความคิดเห็น รู้สึก ในลักษณะความพอใจ ชื่นชม ต่อการเรียนรู้งานจักสานของเล่น

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่อยู่ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดสุวรรณตะไค่ ปีการศึกษา 2552 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยผู้วิจัยได้สำรวจแนวคิด และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น

ไทเลอร์ (Tyler, 1950, p.1) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ 1) มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนจะต้องให้เด็กได้รับ 2) มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้ 3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร 4) เราจะทราบได้อย่างไรว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว ส่วนทาบ (Taba, 1962, p.12) กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ข้อดังนี้ 1) สำรวจปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม 2) กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา 3) การคัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาสอน 4) การจัดลำดับเนื้อหาสาระ 5) การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ 7) สำรวจ ปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม เซเลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1981 pp. 4-5) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาตัวแปรต่าง ๆ จากภายนอก ได้แก่ ภูมิหลังของนักเรียน สังคม ธรรมชาติการเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติ ทรัพยากร ความสะดวกสบายในการพัฒนาหลักสูตร และคำแนะนำจากผู้ประกอบอาชีพ 2) การกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การประเมินผล วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535, หน้า 76 - 77) เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ระบบร่างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร กรมวิชาการ (2540, หน้า 11) กล่าวว่า การปรับปรุงหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ต้องประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) ศึกษา สำรวจ ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง 2) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยหลักสูตร และสภาพการใช้หลักสูตร 3) ศึกษาแนวคิด รูปแบบในการพัฒนาหลักสูตร และกำหนดรูปแบบหลักสูตร

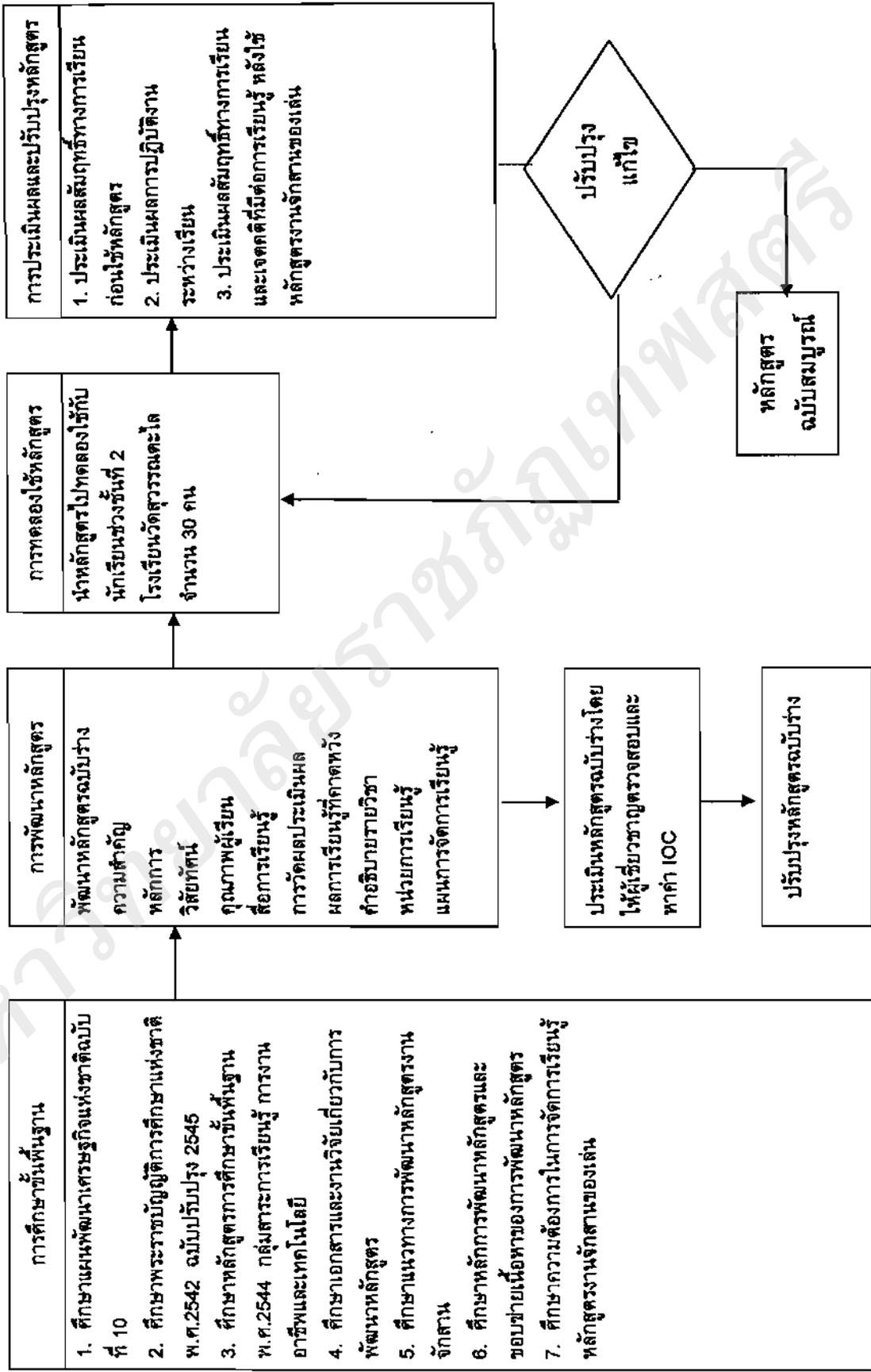
4) ยกร่างหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการ ตลอดจนหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร
 5) กำหนดจุดประสงค์และรายละเอียดของกลุ่มวิชาและรายวิชา 6) กำหนดระเบียบว่าด้วยการ
 วัตถุประสงค์และประเมินผล 7) จัดทำเอกสารการใช้หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 8) ทดลองและ
 ประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้ ปรับปรุงแก้ไขจากผลการทดลอง 9) ประกาศใช้หลักสูตรทั่ว
 ประเทศ 10) ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 3) ได้กำหนด
 องค์ประกอบของหลักสูตรในในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ไว้ดังนี้ คือ
 ความสำคัญ วิสัยทัศน์ คุณภาพผู้เรียน สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการ
 เรียนรู้ที่คาดหวังรายปี คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้
 การวัดผลและประเมินผล

นอกจากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึง ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นยังมีผู้เสนอ
 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร โดยระบุขั้นตอนต่างๆที่มีความสอดคล้องกับข้อสรุปของ
 นักการศึกษาหลายท่าน ดังเช่น งานวิจัยของ (ชีวิรัตน์ สาลีประเสริฐ 2545,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง
 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออุ้มทอง สำหรับนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูล
 พื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร
 งานวิจัยของ (ทรงศรี หอมจันทร์ 2548, หน้า 78) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี วิชาขนมไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านวังเพลิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 อำเภอ
 โคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูล
 พื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร
 งานวิจัยของ (สุดใจ รอดสุวรรณ 2549,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเรื่องพืชสมุนไพร
 ในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูล
 พื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร
 งานวิจัยของ (พระมหาสมศักดิ์ จันทวดี 2549, หน้า 132) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระ
 การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องสมาธิภาวนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
 3 โรงเรียนห้วยพิบูล (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 68) จังหวัดสระบุรี โดยมีขั้นตอนการพัฒนา
 หลักสูตร 4 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หน่วยงานต่างๆต้องการให้
 ชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างพบว่า
 องค์ประกอบของหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องและเหมาะสม 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตร
 พบว่า การนำหลักสูตรไปใช้กับนักเรียนเป็นไปตามที่แผนกำหนด 4) ผลการปรับปรุงหลักสูตร
 พบว่า นักเรียนมีความรู้เรื่องสมาธิภาวนาหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมี
 นัยสำคัญที่ระดับ .05 งานวิจัยของ (วาริ มะลิตอง 2550,หน้า112) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตร
 ประเพณีท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนวัดหนองสะเดา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กำหนดให้ผู้เรียนเรียนภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารได้โดยเน้นการปฏิบัติจริง เหมาะสมกับสถานการณ์จริง 2) การพัฒนาหลักสูตร มีองค์ประกอบ คือ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา สาระ ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ 3) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ พบว่า หลักสูตรประเพณีท้องถิ่นนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในประเพณีท้องถิ่นหลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรข้างต้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักการศึกษาและผู้ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวมาสังเคราะห์ มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสุพรรณบุรีเขต 3 ซึ่งสรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรได้ 4 ขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. การพัฒนาหลักสูตร โดยการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ประเมินผลหลักสูตรฉบับร่าง และปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง
3. การทดลองใช้หลักสูตร
4. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องงานจักสานของเล่น ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี